

IWONA POGORZELSKA

ORCID: 0000-0002-1626-0101

Archiwum Państwowe w Kielcach

Wyniki kontroli w świetle protokołów posiedzeń Kolegium Okręgowej Izby Kontroli w Kielcach w latach 1923–1925

Słowa kluczowe: kontrola, Kielce, okres międzywojenny, skarb państwa, administracja, Archiwum Państwowe w Kielcach

Keywords: inspection, Kielce, interwar period, state treasury, administration, State Archives in Kielce

Streszczenie: Dzieje polskich organów kontrolnych z okresu międzywojennego wymagają stałych badań źródłowych. Niniejszy artykuł jest kolejną częścią wiedzy zaczerpniętą z zasobów archiwalnych Archiwum Państwowego w Kielcach. Po I wojnie światowej i odbudowie po latach niewoli Państwa Polskiego jednym z pierwszych pilnych zadań było utworzenie sprawnej administracji państwowej i państwowego aparatu kontroli, który powołano do działania w 1919 r., pod nazwą Najwyższej Izby Kontroli Państwa. W województwie kieleckim w 1920 r. powstała Okręgowa Izba Kontroli w Kielcach, zakres dokonywanych przez którą czynności z lat 1923–1925 przybliżono w przedmiotowej publikacji. Działania kontrolne obejmowały zgodnie z ustawą działalność urzędów, instytucji podległych ministerstwom w odradzającym się z niewoli kraju, w tym także policji państwowej, sądów, zakładów karnych, ale i szkół. Okręgowa Izba Kontroli w Kielcach przeprowadziła analizę ponad czterystu kontroli na Kielecczyźnie, a przedmiot i wyniki części z nich za niemal 3 lata tworzenia się polskiej państwowości autorka zaprezentowała w publikacji.

Po II wojnie światowej uwidoczniły się duże straty archiwaliów, w tym także dokumentacji z działalności organów kontrolnych II RP. Część z tych ostatnich przechowywana przez archiwa państwowe, przy rzadkim podejmowaniu tej tematyki, wymaga od badaczy głębszej realizacji tego wycinka działalności państwa i prezentacji wyników badawczych współczesnemu czytelnikowi.

Abstract: The history of Polish inspection bodies from the interwar period requires ongoing source-based research. This article offers information gleaned from the fonds

of the State Archives in Kielce. After World War I and the reconstruction of Polish statehood, one of the most urgent tasks was to institute an efficient state administration and state inspection apparatus, which was established in 1919 under the name of the Supreme Chamber of State Controls. In the Kielce Voivodeship, in 1920, the District Chamber of Control was established in Kielce, whose operations over the years 1923–1925 are presented here. Pursuant to pertinent legislation, the inspection activities covered the operation of offices, institutions subordinate to state ministries, including the state police, courts, prisons and schools. The District Chamber of State Controls in Kielce conducted an analysis of over four hundred inspections in the Kielce region, and the subject and results of some of those, from over almost three years of the formation of Polish statehood, are presented in this study.

After World War II, large archival losses came to light, including operational documentation of the inspection bodies in the Second Republic of Poland. Some of the latter, kept by state archives, highlight rarely undertaken issues and thus require a deeper analysis of this segment of state activity so that research results are fit for presentation to contemporary readers.

Po zakończeniu I wojny światowej przystąpiono do tworzenia podwalin państwowości polskiej, w tym również tworzenia organów kontrolnych państwa. Dekretem z 7 lutego 1919 r. powołano do działania podlegającą bezpośrednio Naczelnikowi Państwa Najwyższą Izbę Kontroli Państwa¹ (dalej: NIKP).

Urząd ten miał za zadanie prowadzić „stałą i wszechstronną” kontrolę dochodów i wydatków państwowych oraz dbać o prawidłowość gospodarowania majątkiem państwa, gospodarkę niepaństwowych instytucji, zakładów, fundacji i funduszy otrzymujących dotacje ze Skarbu Państwa lub też tych, których administracja prowadzona była pod gwarancją Skarbu Państwa, dochodów i wydatków, majątku i długów wyższych jednostek samorządowych oraz większych miast, a także wszechstronną kontrolę wykonywania budżetu państwa jako całości².

NIKP swą faktyczną działalność rozpoczęła z dniem 1 kwietnia 1919 r., a pierwszym jej prezesem został Józef Higersberger³.

W kolejnym roku zaczęły powstawać jej placówki terenowe. Wśród nich jako pierwsza, z dniem 15 września 1920 r., rozpoczęła działalność Okręgowa Izba

¹ Utworzenie Najwyższej Izby Kontroli Państwa w 1919 r., „Kontrola Państwowa” nr 1, Warszawa 1994.

² D. Bolikowska, *Dokumenty kontrolne NIK w XX wieku*, „Kontrola Państwowa”, wydanie jubileuszowe, Warszawa 2014, s. 159-178.

³ Zob. R. Szawłowski, *Najwyższe państwowe organy kontroli II Rzeczypospolitej*, Warszawa 2004.

Kontroli Państwa w Kielcach, która działalnością swą objęła województwa kieleckie i lubelskie oraz Dyрекcję Kolejową Radomską⁴.

Do zadań Okręgowej Izby Kontroli Państwa z siedzibą w Kielcach należeć miało dokonywanie kontroli na zasadach wskazanych w Dekrecie z dnia 7 lutego 1919 r., tj. dokonywanie kontroli władz państwowych położonych w jej okręgu, a podległych Ministerstwom i innym władzom centralnym oraz kontroli niepaństwowych instytucji, zakładów, fundacji i funduszy, tudzież jednostek samorządowych i miast, również mających siedziby w jej okręgu.

Zasady i cele działania urzędu wyznaczały także: Tymczasowy Regulamin Najwyższej Izby Kontroli Państwa i jej organów oraz Tymczasowa instrukcja o zastosowaniu i zakresie kontroli, wydana na mocy pkt. 2 art. 7 i art. 12 Dekretu z 7 lutego 1919 r. i opublikowana dla potrzeb zarówno kontrolujących, jak i kontrolowanych urzędów i instytucji w 1920 r.

Od 3 czerwca 1921 r. do 1 września 1939 r. Okręgowa Izba Kontroli w Kielcach działała na podstawie nowej już ustawy o Kontroli Państwowej⁵.

Na mocy artykułu 20 Dekretu o NIKP z 7 lutego 1919 r. jako organy tego urzędu do wykonywania kontroli utworzone być miały osobnymi rozporządzeniami Prezesa NIKP, w porozumieniu z Prezesem Rady Ministrów, Izby Kontroli Państwa o charakterze terenowym⁶.

Najwcześniej, bo 15 września 1920 r., powołano Okręgową Izbę Kontroli Państwa z siedzibą w Kielcach. Izba ta swą działalnością obejmowała woj. kieleckie i lubelskie oraz Dyрекcję Kolejową Radomską⁷. Kolejna Izba Kontroli Państwa, z siedzibą we Lwowie, dla terenu Małopolski, powstała 15 grudnia 1920 r.⁸ Warszawska Izba Kontroli Państwa obejmująca woj. warszawskie, łódzkie i białostockie⁹ rozpoczęła swą działalność 1 marca 1921 r. 20 sierpnia 1921 r. powołano Izby Kontroli w Kowlu (później Brześciu nad Bugiem)¹⁰ i Poznaniu¹¹. 22 grudnia

⁴ I. Pogorzelska, G. Walendzik, *100 lat Najwyższej Izby Kontroli. Historia Kieleckiej Delegatury*, Warszawa 2019, s. 39-78.

⁵ *Początki kontroli państwowej w Polsce w XX wieku*, „Kontrola Państwowa” nr 6, Warszawa 1994.

⁶ Monitor Polski (dalej: M. P.) nr 31 z 9 lutego 1920 r.

⁷ M. P. nr 206 z 11 września 1920 r.

⁸ M. P. nr 284 z 15 grudnia 1920 r.

⁹ M. P. nr 60 z 15 marca 1921 r.

¹⁰ Dziennik Ustaw (dalej: Dz.U.) nr 74 poz. 507 z 1921 r. – Rozporządzenie Prezesa Najwyższej Izby Kontroli Państwa z dnia 20 sierpnia 1921 r. o utworzeniu Okręgowej Izby Kontroli Państwa w Kowlu.

¹¹ Dz.U. nr 85 poz. 620 z 1921 r. – Rozporządzenie Prezesa Najwyższej Izby Kontroli z dnia 29 września 1921 r. w przedmiocie utworzenia Okręgowej Izby Kontroli w Poznaniu. Okręgowa Izba Kontroli w Poznaniu powstała na bazie istniejącej wcześniej Izby Obrachunkowej byłej dzielnicy pruskiej.

1921 r. utworzono Izbę w Krakowie dla woj. krakowskiego i śląskiego¹², a 6 września 1922 r., już na mocy ustawy z 3 czerwca 1921 r., powołano odrębną Okręgową Izbę Kontroli w Wilnie¹³. Dla województwa śląskiego istniał od 1924 r. odrębny Urząd Kontroli Państwa w Katowicach. Został on utworzony za zgodą Sejmu Śląskiego, który nie powołał przewidzianej w statucie organicznym Województwa Śląskiego Śląskiej Izby Obrachunkowej¹⁴.

Izby te zostały powołane dla dokonywania kontroli na zasadach wynikających z Dekretu z 7 lutego 1919 r., tj. kontroli władz państwowych położonych w jej okręgu, a podległych ministerstwu i innym władzom centralnym oraz kontroli niepaństwowych instytucji, zakładów, fundacji i funduszy, a także jednostek samorządowych i miast, zgodnie z punktem 2 i 3 ww. Dekretu. Powołanie Izb nie było jednoznaczne z ich otwarciem. O tym, kiedy miałyby to nastąpić, informowano w kolejnych ogłoszeniach.

W skład Izb Okręgowych wchodził, oprócz prezesów tych Izb, wiceprezes i radcowie, którzy tworzyli skład Kolegium. Ponadto skład osobowy Izby stanowili urzędnicy wykonujący czynności rewizyjne, księgowo, przygotowawcze i kancelaryjne. Wśród nich wymienić należy kontrolerów, pomocników kontrolerów, starszych księgowych, księgowych, pomocników księgowych, naczelnika kancelarii, sekretarzy, pomocnika archiwisty, rachmistrzów, starszych kancelistów, kancelistów, urzędników nadetatowych piszących na maszynie, telefonistki, dietariuszy oraz niższych funkcjonariuszy. Ich prawa i obowiązki określał również Tymczasowy Regulamin Najwyższej Izby Kontroli Państwa i jej organów z 21 lutego 1920 r.

Prezesa Izby mianować miał prezydent RP na wniosek Prezesa Najwyższej Izby Kontroli, urzędników do VIII stopnia służbowego włącznie mianował prezes NIK, a urzędników niższych stopni i funkcjonariuszy Prezes Izby Okręgowej.

Izby Okręgowe, podobnie jak i Izba Najwyższa, dzieliły się na Wydziały, na czele których stali radcowie/naczelnicy Wydziałów. Kompetencje tych Wydziałów miały być analogiczne do funkcji tych samych Wydziałów Najwyższej Izby Kontroli. Kompetencje tych Wydziałów zawarte zostały w paragrafie 22 Tymczasowego Regulaminu Najwyższej Izby Kontroli Państwa i jej organów:

- I Wydział dla spraw władz i urzędów podległych Ministerstwu Spraw Wewnętrznych oraz dla spraw innych instytucji niepaństwowych, samorządowych i miast,

¹² Dz.U. nr 4 poz. 31 z 1922 r. – Rozporządzenie Prezesa Najwyższej Izby Kontroli z dnia 22 grudnia 1921 r. o utworzeniu Okręgowej Izby Kontroli w Krakowie.

¹³ Dz.U. nr 75 poz. 684 z 1922 r. – Rozporządzenie Prezesa Najwyższej Izby Kontroli z dnia 6 września 1922 r. w przedmiocie utworzenia Okręgowej Izby Kontroli w Wilnie.

¹⁴ Dz.U. nr 74 poz. 497 z 1920 r. – Ustawa Konstytucyjna z dnia 15 lipca 1920 r. zawierająca Statut Organiczny Województwa Śląskiego.

- II Wydział dla spraw władz i urzędów podległych Ministerstwu Skarbu oraz księgowość Izby Kontroli,
- III Wydział dla spraw władz i urzędów podległych Ministerstwu Spraw Wojskowych,
- IV Wydział dla spraw i urzędów podległych Ministerstwu Pracy i Opieki Społecznej, Apropowizacji i Zdrowia Publicznego,
- V Wydział dla spraw władz i urzędów podległych Ministerstwu Rolnictwa i Dóbr Państwowych Handlu i Przemysłu, Poczty i Telegrafów,
- VI Wydział dla spraw i urzędów podległych Ministerstwu Robót Publicznych oraz dla spraw ogólnotechnicznych,
- VII Wydział dla spraw i urzędów podległych Ministerstwu Kolei Żelaznych,
- VIII Wydział dla spraw władz i urzędów podległych Ministerstwom Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Sztuki i Kultury oraz innym centralnym urzędom, które nie podlegają jakiemukolwiek ministerstwu,
- IX Wydział dla spraw władz i urzędów podległych Ministerstwom Spraw Zagranicznych i Sprawiedliwości oraz dla spraw ogólnoprawnych.

Ponadto w skład każdej z Okręgowych Izb Kontroli wchodziła też kancelaria.

Tymczasowy Regulamin Najwyższej Izby Kontroli Państwa i jej organów określał również skład osobowy, prawa i obowiązki pracowników oraz zakres działalności Izb Okręgowych.

Działalność Okręgowej Izby Kontroli w Kielcach¹⁵ dokumentowana jest przez zachowane, niestety szczątkowo, materiały archiwalne takie, jak np. sprawozdania z działalności Najwyższej Izby Kontroli, zawierające również dane z terenu kompetencji kieleckiej Izby oraz protokoły posiedzeń Kolegium Okręgowej Izby Kontroli w Kielcach oraz pojedyncze protokoły z poszczególnych kontroli prowadzonych przez pracowników Urzędu.

¹⁵ Materiały archiwalne dokumentujące działalność tego urzędu odnaleźć można obecnie w zasobach Archiwum Akt Nowych w Warszawie (dalej: AAN) oraz Archiwum Państwowego w Kielcach i Archiwum Państwowego w Lublinie. Niestety, zniszczenia powstałe w wyniku działań wojennych II wojny światowej oraz podczas walk powstania warszawskiego spowodowały, iż w AAN odnajdziemy dziś jedynie niektóre drukowane już sprawozdania z przeprowadzanych kontroli, jakie miały miejsce w latach 1922–1938, oraz akta personalne pracowników. W zasobie Archiwum Państwowego w Kielcach w ramach zespołu archiwalnego Okręgowa Izba Kontroli z lat 1920–1939 składającego się z 30 jednostek archiwalnych zachowały się, jedynie częściowo, protokoły posiedzeń, plany kontroli, sprawozdania roczne i okresowe, kontrole dochodów i wydatków, budżety, przepisy rachunkowo-kasowe oraz dokumentacja dotycząca ewidencji pracowników. Szczątkowe materiały mogące uzupełniać te informacje znajdujemy także w Archiwum Państwowym w Kielcach i Lublinie w zespołach archiwalnych gromadzących materiały kontrolowanych przez OIK urzędów i instytucji.

Kontrole prowadzone przez Najwyższą Izbę Kontroli i Izby Okręgowe oprócz dokumentacji takiej, jak: protokoły z przeprowadzonej kontroli, rejestry uchybień czy protokoły posiedzeń Kolegium znajdowały swe odzwierciedlenie również w corocznych sprawozdaniach o czynnościach dokonanych przez te organy.

Szczegółowe informacje o tym, czym w latach 1923–1925 zajmowali się kontrolujący, zachowały się w protokołach posiedzeń Kolegium Okręgowej Izby Kontroli w Kielcach¹⁶. Kolegium działało w składzie pięcioosobowym: prezes, wiceprezes oraz radcy i zajmowało się rozpoznawaniem wyników i analizą prowadzonych kontroli.

Wybrane dla potrzeb tego artykułu przykłady działań kontrolnych zostały opisane w kolejności chronologicznej z uwzględnieniem tych, które wydają się najbardziej charakterystyczne i są zaprezentowane dość szczegółowo w zachowanych dokumentach. Przykłady te to tylko część pracy, służby, jaką pełnili urzędnicy organów kontrolnych, jednak z uwagi na fakt, iż wskutek działań wojennych lat 1939–1945 większość archiwaliów uległa zniszczeniu, każdy choćby najmniejszy wątek tych działań jest szczególnie istotny dla dokumentowania historii organów kontrolnych, szczególnie w przededniu stulecia powołania służby cywilnej, przypadającego na 2022 r.

Datacja protokołów z 1923 r. rozpoczynała się od 16 marca 1923 r. i sięgała 31 grudnia 1923 r.¹⁷ Posiedzenia odbywały się z różną regularnością. Przewodniczącym Kolegium był prezes Okręgowej Izby Kontroli Mieczysław Kotłubaj, a w liczbie członków Kolegium występowali: wiceprezes Henryk Imszennik-Kondratowicz, naczelnicy Wydziałów: Stanisław Klamrzyński, Marian Kubski oraz radcowie: Józef Żołnierkiewicz i Bronisław Ślaski. Stan spraw referowali także: Emil Bałuciński, [...] Napiórkowski, [...] Witkowski, Stanisław Jeleńkowski, Karol Schmidt oraz Ludwik Makarewicz.

Z ciekawszych rozpatrywanych przez Kolegium spraw warta wspomnienia jest wykonywana od 1922 r. kontrola kasy biletów i bagażowej na stacji Kielce, podczas której ujawniono niedobór w sprzedaży biletów na kwotę 6407 marek polskich (dalej: mkp), usterki w prowadzeniu ksiąg, a także zalegający bagaż i nieodebrane przez podróżnych przedmioty. Dyrekcja Radomska Kolei niedobór ten i pozostałe uchybienia uzupełniła niezwłocznie, więc sprawę uznano za

¹⁶ Archiwum Państwowe w Kielcach (dalej: APKi), Okręgowa Izba Kontroli w Kielcach (dalej: OIK), sygn. 3, 4, 5, Przepisy o biurowości Kontroli Państwowej, Warszawa 1934 r., wzór nr 18.

¹⁷ APKi, OIK, sygn. 3, posiedzenia: 16 marca – 9 spraw, 30 kwietnia – 4 sprawy, 5 czerwca – 3 sprawy, 18 czerwca – 4 sprawy, 16 lipca – 6 spraw, 24 sierpnia – 1 sprawa, 28 sierpnia – 19 spraw, 6 października – 7 spraw, 1 grudnia – 22 sprawy, 6 grudnia – 7 spraw, 23 grudnia – 6 spraw, 29 grudnia – 10 spraw, 31 grudnia – 12 spraw.

załatwioną. Sprawę referował radca J. Żołnierkiewicz. W tym samym okresie kontrolowano też kasę biletową kolejki wąskotorowej Jędrzejów-Bogoria na stacji Rytwiany. Tu w kasie znaleziono nadwyżkę 1000 mkp. Nadwyżkę tę niezwłocznie wpłacono do Kasy Skarbowej¹⁸.

Kontrole, jakie przeprowadzono w ramach instytucji pozostających w kompetencji Ministerstwa Spraw Wojskowych, to kontrola rachunkowości Ekspozytury Wojskowej Kontroli Generalnej Dowództwa Okręgu Korpusu nr IV Łódź, gdzie stwierdzono brak umów i kosztorysów robót budowlanych. Sprawę tę referował naczelnik S. Klamrzyński, który zreferował również postępowanie w odniesieniu do kontroli faktycznej rachunkowości i gospodarki 28 Pułku Strzelców Kaniowskich w Łodzi, w Dywizjonie Samochodowym nr IV Łódź czy gospodarki Kadry Kompanii Zapasowej Baonu Telegraficznego nr IV Łódź, gospodarki 26 Pułku Artylerii Polowej w Skierniewicach oraz Komisji Gospodarczej Dowództwa Okręgu Korpusu nr IV Łódź.

W powyższym przypadku uchybieniami były braki gotówki w kasach, wynikające z nieprawidłowo przeprowadzonych wyliczeń opłat za hotele, w których byli zakwaterowani oficerowie, z faktu, że nie odprowadzano wpływów skarbowych do przeznaczonych na ten cel Kas, oraz z braków w stanach magazynowych¹⁹.

W trakcie obrad zajmowano się także rezultatami kontroli faktycznej Urzędów Górniczych w Radomiu i Dąbrowie Górniczej, gdzie między innymi stwierdzono defraudację środków pieniężnych przez rachmistrza Urzędu Górniczego. W trakcie kontroli dokonywanej w Kompanii Zapasowej Batalionu Telegraficznego nr IV stwierdzono między innymi niezgodność stanu faktycznego magazynów i inwentarza ze stanem ksiązkowym, co przedstawiono w wykazie braków i nadwyżek wynikłych w trakcie kontroli gospodarki i inwentarza.

Stwierdzono np. następujące braki: 1 łyżki do topienia cyny, 2 młotków, 2 pilników, 14 łomów żelaznych, 1 piłki do metali, 1 szajby, 1 szczotki do pilników, 1 gwintbory, 1 szydła rymarskiego i 1 poduszki. Stwierdzono natomiast nadwyżkę 23 płytek metalowych do słuchania, 3 świdrów gwintowych, 2 dłut do drzewa, 1 młota kowalskiego, 1 pasa skórzanego, 20 sienników i 1 żrebaka. Podobne braki inwentarzowe występowały w składach Zakładu Samochodowego nr IV w Łodzi. W 28 Pułku Strzelców Kaniowskich w Łodzi stwierdzono z kolei, iż w kasie brak jest gotówki na kwotę 6814 mkp 70 fenigów (dalej: fen)²⁰.

Inne wykazane uchybienia dotyczyły faktów, iż do Kasy Skarbowej nie odprowadzano wpływów skarbowych w wysokości 977 027 mkp 63 fen,

¹⁸ APKi, OIK, sygn. 3, s. 2-3.

¹⁹ Tamże, s. 2-5.

²⁰ Tamże, s. 6-7, 9-11.

wydatkowano bez prawnej podstawy nadpłatę w wysokości 120 112 mkp tytułem wykładowego oraz kwotę 54 750 mkp z tytułu wynajmu lokali, 4400 mkp za dorozki, 7000 mkp za podróż, która w rzeczywistości nie była jednak służbową. Ogółem było to 186 082 mkp za nieprzestrzeganie wymagań przepisów rachunkowo-kasowych co do prowadzenia ksiąg, terminowego i należytego księgowania, wydawania i pobierania zaliczek, przechowywania dowodów kasowych. Ponadto do uchybień należały: wadliwe prowadzenie gospodarki nawozowej, gospodarki biletami kredytowymi kolejowymi, wadliwe prowadzenie gospodarki odpadkami kuchennymi, utrzymywanie nieprzewidzianego etatem wielbłąda, zły stan koni (wychudzone) oraz to, że nie wciągnięto do inwentarza skarbowego przedmiotów zakupionych za pieniądze uzyskane ze sprzedaży nawozu²¹.

30 kwietnia 1923 r. omówiono rezultaty kontroli dot. sprawy zamiany zakupionych przez Dyрекcję Radomską od firmy Koy-Czerski w Zamościu odpadków tartacznych w ilości 949 m³ na 20 m³ bali. Tu kontrola planowała upomnieć się o ściągnięcie i wpłacenie do kasy skarbowej różnicy wartości ww. odpadków i bali w kwocie 318 835 mkp. Sprawę tę referował radca J. Żołnierkiewicz²².

W odniesieniu do tej firmy pod uwagę były brane także rezultaty badań i korespondencji dot. umowy z 20 października 1921 r. zawartej przez Ministerstwo Kolei Żelaznych na dostawę 30 000 podkładów. Druga ze spraw dotyczyła z kolei badań zakupu w 1922 r. przez Radomską Dyрекcję Kolei Państwowych w Radomiu rur gazowych żelaznych i drutu telegraficznego z pominięciem Centralnego Biura Zakupów oraz zakupu w 1921 r. pilników z firmy Lasota i Jagielski. Tu w przypadku dostawy podkładów stwierdzono stratę w wysokości 701 444 mkp, w przypadku zakupu rur i drutu strata ta wyniosła 1 339 220 mkp. Usprawiedliwiono natomiast fakt zakupu pilników, jednakże zakup ich w firmie, która oferowała wysokie ceny, uznano za świadczący o braku dostatecznej troski co do stosowania przy tym zakupie daleko idącej oszczędności²³.

Radca S. Klamrzyński referował także sprawę rezultatów kontroli działalności Komisji Zakupów Intendentury Dowództwa Okręgu Korpusu IV Łódź, gdzie stwierdzono, iż oferty były nie najkorzystniejsze dla Skarbu Państwa, co dało stratę na kwotę 2 337 760 mkp²⁴.

5 czerwca 1923 r. podczas posiedzenia Kolegium radca Emil Bałuciński przedstawiał rezultaty kontroli faktycznej Wydziału Hipotecznego Sądu Okręgowego w Kielcach, gdzie stwierdzono uchybienie na kwotę 16 190 mkp. Kontrola

²¹ Tamże, s. 14-16.

²² Tamże, s. 18-19.

²³ Tamże, s. 24-25.

²⁴ Tamże, s. 26-27.

Działu Pracy w Więzieniu w Kielcach wykazała nieuiszczenie 101 mkp tytułem opłat stemplowych, natomiast pominięto kwestię kary za nieopłacone rachunki, bowiem prowadzenie sprawy w tym zakresie przewyższyłoby koszt straty²⁵.

W trakcie prowadzonej przez radcę [...] Napiórkowskiego kontroli rachunkowości Okręgowej Dyrekcji Odbudowy za 1921 r. stwierdzono uchybienia na kwotę 576 000 mkp²⁶.

18 czerwca 1923 r. rozpoznawano rezultaty prowadzonej przez Stanisława Klamrzyńskiego kontroli faktycznej gospodarki i rachunkowości 18 pułku piechoty w Skierniewicach za 1922 r. i częściowo za 1921 r. W toku sprawy postanowiono kwotę 243 278 mkp stanowiącą wartość 45 729 kg drzewa wydanego ponad normę na wypiek chleba i potraconego piekarzowi [...] Białkowi wciągnąć do księgi uchybień²⁷.

W rezultacie kontroli prawidłowości wysokości zaliczek za pobory wydanych w końcu 1922 r. (zgodnie z Rozporządzeniem Ministerstwa Skarbu z 19 września 1922 r.) urzędnikom starostw województwa kieleckiego prowadzącą ją E. Bałuciński przedłożył, iż kwotę 269 644 mkp wpłaconą do Skarbu uznać należy jako konkretny rezultat kontroli wydatków na zaliczki wydane urzędnikom starostwa opoczyńskiego i wpisać tę informację do książki uchybień²⁸.

W wyniku częściowej kontroli rachunkowości Okręgowej Dyrekcji Odbudowy w Kielcach za 1921 r. prowadzonej przez [...] Napiórkowskiego wykazały jako uchybienie kwoty 72 300 mkp i 24 554 mkp opłat stemplowych za rachunki wyciągniętych na skutek interwencji Izby z firm Hensolat w Olkuszu i Wulkan w Opocznie jako wynik kontroli²⁹.

Rezultaty kontroli sposobu wykonania przez intendenturę Dowództwa Okręgu Korpusu nr IV Łódź planu zaopatrzenia w żywność na rok operacyjny 1922/1923 zaprezentował na posiedzeniu Kolegium S. Klamrzyński. Tu do księgi uchybień wpisano 3 920 361 mkp, zaś o pozostałych uchybieniach traktowało osobne pismo³⁰.

W dniu 16 lipca 1923 r. do księgi uchybień wpisano między innymi wyniki kontroli zakupu rur gazowych i drutu z 1922 r. Sprawę również referował J. Żołnierkiewicz. Na mocy art. 26 i 27 ustawy o Kontroli Państwowej z 1921 r. sprawę tę ostatecznie przekazano do dalszego załatwiania NIK³¹.

²⁵ Tamże, s. 38-39.

²⁶ Tamże, s. 38-39.

²⁷ Tamże, s. 41-42.

²⁸ Tamże, s. 41-42.

²⁹ Tamże, s. 41-42.

³⁰ Tamże, s. 41-42.

³¹ Tamże, s. 41-42, 48-49.

Inne informacje zawarte w protokołach z posiedzeń Kolegium Izby to rezultaty częściowej kontroli następnej depozytów starostwa w Lubartowie za 1921 r., które podczas posiedzenia Kolegium zreferował M. Kubski, oraz częściowej, zreferowanej przez [...] Napiórkowskiego, kontroli rachunkowej Okręgowej Dyrekcji Robót Publicznych w Lublinie za 1921 r.³²

Rezultaty częściowej kontroli faktycznej kasy i prawidłowości pobierania opłat skarbowych przez komornika sądowego rewiru będzińskiego oraz rezultaty częściowej kontroli faktycznej kasy i prawidłowości pobierania opłat skarbowych przez komornika sądowego rewiru Dąbrowa Górnicza omówił na posiedzeniu odbytym w dn. 16 lipca 1923 r. radca Marian Kubski³³.

Z kolei rezultaty częściowej kontroli umów zawartych przez Dyрекcję Kolei Państwowych w Radomiu w maju i czerwcu 1923 r. na dostawę niezbędnych w kolejnictwie materiałów omówił radca J. Żołnierkiewicz³⁴.

24 sierpnia 1923 r. rozpatrywano protokół dokonanej w Kowlu 17 sierpnia br. kontroli stanu kasy kasjera płatnika kolejowego Józefa Olechnowicza, która ujawniła brak gotówki w kwocie 5 044 926 mkp oraz prowadzenie przez tego płatnika procederu, który polegał na dokonywaniu ubocznych transakcji handlowych z pracownikami kolejowymi w czasie wypłaty im poborów; sprawę referował H. Kondratowicz. Tutaj postanowiono odpis protokołu przesłać bezwzględnie prezesowi Dyrekcji Kolei Państwowych w Radomiu, do tego odpisu załączono protokół z 17 sierpnia dot. kontroli kasy, w którym wyszczególniono między innymi, iż Józef Olechnowicz dokonywał transakcji sprzedaży obuwia i innych rzeczy w czasie, gdy zajmował się wypłatami. Ponadto nie wyjaśnił kontroli braku 5 044 926 mkp gotówki w kasie. Izba stwierdziła, iż zabezpieczenie kasy nie było dostateczne, a w Kowlu niedawno dokonano też rabunku 100 milionów płatnikowi kolejowemu Strojnowskiemu, tak więc koniecznym jest przedsięwzięcie stosownych kroków, tym bardziej, że J. Olechnowicz też dysponował kwotą ok. miliona marek i przechowywał ją³⁵.

28 sierpnia 1923 r. zajmowano się (radcowie Kubski, Żołnierkiewicz i Witkowski) następującymi rezultatami kontroli: następną dowodów przychodowych starostwa węgrowskiego za 1921 r., gdzie za paszporty zagraniczne pobrano o 64 275 mkp mniej niż trzeba, rozchodów Dyrekcji Radomskiej za okres od 1 kwietnia do 31 grudnia 1920 r. (nieprawidłowe wypłacenie pracownikom parowozowni Bełzec poborów, których ogólna kwota była o 1960 mkp większa).

³² Tamże, s. 48-49.

³³ Tamże, s. 48-49.

³⁴ Tamże, s. 50-51.

³⁵ Tamże, s. 53-54.

Prowadzono także kontrolę częściową następną rozchodów budżetowych instytucji podległych Ministerstwu Spraw Wewnętrznych za 1921 r., gdzie stwierdzono brak dowodów potwierdzających wypłatę sumy 3120 mkp lekarzowi powiatowemu w Kielcach Dutkowskiemu, kontrolę następną dowodów przychodowych starostwa sokołowskiego za 1921 r., gdzie opłaty za paszporty przyniosły stratę o 5750 mkp.

Częściowa kontrola następną rachunkowości Okręgowej Dyrekcji Odbudowy w Kielcach wykazała uchybienia w opłacie stemplowej, częściowa kontrola rachunkowości Dyrekcji Robót Publicznych w Lublinie za 1921 r. wykazała, iż wnoszone opłaty stemplowe były za małe o 6750 mkp. Częściowa kontrola następną rozchodów budżetowych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych za 1921 r. wykazała z kolei fakt wypłaty za delegację w sprawie prywatnej, a potraktowanej jak służbowa³⁶.

W trakcie częściowej kontroli faktycznej rachunkowości gospodarki i inwentarza starostwa sandomierskiego oraz kontroli dowodów przychodowych starostwa węgrowskiego wykazano z kolei, iż do skarbu państwa wpływały mniejsze niż wymagane opłaty za zezwolenia na broń i polowania³⁷.

Analizie podawano także wyniki faktycznej kontroli kasy i rachunkowości w odniesieniu do dochodów budżetowych komorników sądowych w Chmielniku i Pińczowie, wyniki kontroli rozchodów budżetowych Urzędu Wojewódzkiego w Kielcach za 1921 r., a wyniki kontroli, podobnie jak w przypadkach kontroli faktycznej kasy poborowej i dowodów rzeczowych Sądu Pokoju II Rewiru w Kielcach oraz kontroli faktycznej kasy poborowej rachunkowości i stanu inwentarza Sądu Pokoju I Rewiru w Kielcach czy też częściowej kontroli rachunkowości kasy i gospodarki wojskowych więzień śledczych Dowództwa Okręgu Korpusu IV Łódź, relacjonował naczelnik Wydziału S. Klamrzyński³⁸.

Na posiedzeniu Kolegium omawiano także wyniki udziału delegata Izby w Komisji przyjmującej dostarczone przez firmę „Zakłady Przemysłu i Handlu Steram St. Brzozowski i Spółka” dla Wydziału Drogowego Radomskiej Dyrekcji Kolei Państwowych 11000 metrów papy po cenie 9840 mkp za metr na sumę 10 824 000 mkp, ale papa była za cienka, więc cenę tę obniżono. Prowadzono również badanie umowy zawartej przez Dyрекję Radomską Kolei Państwowych z firmą Bernstein i Forster na dostawę podkładów, gdzie ujawniono nadpłatę 40 000 mkp, analizę wyników faktycznej kontroli ilości węgla wysłanego ze stacji Rożki na stację Radom oraz miału niezdatnego do użytku, a także faktyczną

³⁶ Tamże, s. 56-59.

³⁷ Tamże, s. 58-59.

³⁸ Tamże, s. 60-61.

kontrolę rachunkowości i gospodarki kierownictwa wąskotorowej kolejki Jędrzejów-Bogoria³⁹.

Na posiedzeniu Kolegium z 6 października 1923 r. w składzie M. Kotłubaj, H. Kondratowicz, S. Klamrzyński, M. Kubski, J. Ślaski, J. Żołnierkiewicz zajmowano się siedmioma sprawami. Wśród nich były: sprawa zakupu przez Dyрекcję Radomską Kolei Państwowych stali resorowej żłobkowej z pominięciem Centralnego Biura Zakupów, co spowodowało nadpłatę na korzyść kontrahenta w kwocie 55 054 846 mkp. Wskutek uregulowania rachunku po wyższej cenie niż płaciło Centralne Biuro Zakupów – wystosowano w tej sprawie pismo z prośbą o zarządzenie powetowania strat wynikłych z powodu przedpłaty. Do protokołu Kolegium dołączono osobną opinię wiceprezesa Kondratowicza. Omówiono także częściowe rezultaty kontroli wydatków Okręgowego Zarządu Lasów Państwowych w Radomiu na 1922 r. (np. kwotę 600 mkp wpłaconą tytułem zwrotu przebranych zarobków dziennych w leśnictwie Augustów na skutek interwencji Izby jako konkretny, a wynik kontroli wciągnięto do księgi uchybień)⁴⁰.

W odniesieniu do częściowych rezultatów kontroli rozchodów budżetowych Okręgowego Urzędu Ziemskiego w Kielcach za 1922 r., przy której ujawniono brak dowodów rozchodowych na sumę 10 961 mkp, która to kwota została wpłacona do skarbu jeszcze w czasie kontroli, brak opłaty za umowy z pracownikami kontraktowymi odnotowano w księdze uchybień⁴¹.

Częściowe rezultaty kontroli rozchodów budżetowych Instytutu w Puławach za 1922 r. – kwotę 38 658 mkp wpłacono do skarbu tytułem opłaty stempelowej od umów z funkcjonariuszami kontraktowymi na skutek interwencji Izby jako konkretny wynik tej kontroli. Podobnie postąpiono w odniesieniu do rezultatów kontroli inwentarza Okręgowego Urzędu Ziemskiego w Siedlcach, gdzie równowartość uchybienia w wysokości 800 mk wpłacono do kasy skarbowej.

Częściowe rezultaty kontroli rachunkowości Okręgowej Dyrekcji Odbudowy w Lublinie za 1920 r. – kwotę 13 396 mkp wpłacono do Skarbu, a ściągniętą z H. Strzyńskiego jako nieprawnie mu wypłaconą gratyfikację tytułem procentu od zakupionych przez niego materiałów budowlanych wciągnięto do księgi uchybień⁴².

W odniesieniu do rezultatów kontroli faktycznej dokonanej przez rachmistrza Sitkowskiego 11 czerwca 1923 r. w warsztatach wagonowych Radomskiej Dyrekcji Kolei Państwowych stwierdzono powstanie nadwyżki materiałów leś-

³⁹ Tamże, s. 62-63.

⁴⁰ Tamże, s. 67-68.

⁴¹ Tamże, s. 67-68.

⁴² Tamże, s. 69-70.

nych w stosunku do remanentu wykazanego w księgach i postanowiono zbadać przyczyny tej superaty⁴³.

1 grudnia 1923 r. Kolegium w składzie M. Kołtubaj, H. Kondratowicz, S. Klamrzyński, M. Kubski rozpatrzyło 22 sprawy, które relacjonowali M. Kubski, [...] Jeleńkowski, E. Bałuciński, L. Makarewicz, [...] Schmidt i S. Klamrzyński. Rozpatrywano tu między innymi kontrolę stanu inwentarza Starostwa Stopnickiego, gdzie stwierdzono niezapłacenie czynszu za mieszkanie starosty w budynku państwowym. Analizowano także wyniki kontroli przychodów budżetowych w starostwach hrubieszowskim, zamojskim, sokołowskim, biłgorajskim, opoczyńskim, lubartowskim, puławskim i krasnostawskim z 1922 r. oraz starostwach w Sandomierzu, Olkuszu, Radomiu i Włoszczowie z 1921 r. Tu stwierdzono uchybienia w ściąganiu opłat za paszporty i karty na broń. Kontrola stanu inwentarza Sądu Okręgowego w Białej Podlaskiej wykazała nadużycia w darmowym korzystaniu z mieszkania i mediów przez funkcjonariusza tego urzędu⁴⁴.

Kontrola rachunkowości przychodów budżetowych Sądu Okręgowego w Kielcach wykazała niewpłacenie do Skarbu Państwa sum za likwidację dowodów rzeczowych, kontrola rachunkowości faktyczna i następna więzienia w Chęcinach wykazała niewłaściwie wypłacony dodatek ekonomiczno-wojenny oraz niewniesione płatności za niesłużbowe rozmowy telefoniczne⁴⁵.

W więzieniu świętokrzyskim stwierdzono, że nie wpłacono do Skarbu Państwa korzyści ze sprzedaży obierzyn, otrąb i słomy, w więzieniu w Kielcach jako uchybienie wpisano wartość szacunkową 52 przedmiotów zapisanych do inwentarza i ujawnionych dopiero w wyniku kontroli oraz zaległość czynszu za mieszkanie zajmowane przez funkcjonariusza⁴⁶.

W kontrolowanych przez Izbę Zarządach Okręgowych Lasów Państwowych w Radomiu i Siedlcach stwierdzono, iż nie wniesiono do Skarbu dochodu z prowadzonej sprzedaży drzewa⁴⁷.

6 grudnia 1923 r. na kolejnym posiedzeniu, w składzie jak poprzednio, rozpatrywano wyniki 7 spraw. Referowali je S. Klamrzyński – który mówił o uchybieniach stwierdzonych w trakcie kontroli rachunkowości i gospodarki ekspozytury „Demart” w Lublinie. Sprawa ta była poruszana także na następnych posiedzeniach⁴⁸.

⁴³ Tamże, s. 69-70.

⁴⁴ Tamże, s. 76-77.

⁴⁵ Tamże, s. 80-81.

⁴⁶ Tamże, s. 82-83.

⁴⁷ Tamże, s. 82-83.

⁴⁸ Tamże, s. 87-88.

Radca [...] Jeleńkowski relacjonował z kolei częściowe kontrole: faktyczną rachunkowości i gospodarki Nadleśnictwa Knyszyn (ujawniono nieściągniętą sumę 50795 mkp za sprzedaż słupek oraz brak stempla na umowie sprzedaży materiałów drzewnych). Kontrola rozchodów i przychodów budżetowych za 1922 r. w Okręgowym Zarządzie Lasów Państwowych w Siedlcach ujawniła pobranie przez Nadleśnictwo Grajewo oraz Czerwony Bór-Zambrów za materiał drzewny mniejszej kwoty niż wymagana. W wyniku kontroli Nadleśnictwa Chełm przeprowadzonej w 1923 r. stwierdzono bezprawne wydatkowanie przez Nadleśnictwo 80 000 mkp za zakopanie padłych zwierząt⁴⁹.

23 grudnia 1923 r., w składzie jak poprzednio, Kolegium Izby w Kielcach rozpatrywało 6 spraw. Zajmowano się kontrolą wykonania ramowej umowy zawartej przez Ministerstwo Kolei Żelaznej za dostawę podkładów kolejowych przez firmę Bernstejn i Forster dla Dyrekcji Radomskiej. Nadpłata w wysokości 275130 mkp w tym przypadku wynikała z niewłaściwego interpretowania umowy⁵⁰.

Radca L. Makarewicz omówił kontrolę magazynu na stacji Chełm, a kontrolę kasy i rachunkowości stacji Zwierzyniec omówił radca [...] Schmidt. Omówiono także wyniki kontroli 11 pociągów osobowych. W 1923 r. miała miejsce kontrola inwentarza Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie, której przebieg omówił radca M. Kubski. Podczas ww. posiedzenia przedstawiono także wyniki kontroli następnej rozchodów budżetowych Zakładu Zdrojowo-Kąpielowego w Busku za 1920 r.⁵¹

29 grudnia 1923 r. członkowie Kolegium Izby M. Kotłubaj, H. Kondratowicz, S. Klamrzyński, M. Kubski, [...] Ślaski zajmowali się 10 sprawami. Były to kontrola następna rozchodów Dyrekcji Radomskiej Kolei Państwowej za 1922 r., gdzie wykazano jako uchybienie fakt, że kwotę 4000 mkp tytułem zwrotu nadpłaconego dodatku kresowego pracownikom stacji Równe wpłacono do Kasy Głównej Dyrekcji Radomskiej Kolei Państwowej⁵².

Na stacji Zagnańsk wykazano niedobór w kasie biletowej w wysokości 21138 mkp, a 590350 mkp wniesione do kasy stacyjnej tytułem czynszu dzierżawnego, które wykazano jako uchybienia, niezwłocznie wyjaśniono i uregulowano⁵³.

Na stacji Wąwolnica wykazano niedobór kasowy w kwocie 12630 mkp, który jednak uregulowano przed zamknięciem rachunku miesięcznego; inne

⁴⁹ Tamże, s. 89-90.

⁵⁰ Tamże, s. 92-93.

⁵¹ Tamże, s. 92-93.

⁵² Tamże, s. 97-98.

⁵³ Tamże, s. 99-100.

wykryte w tym wypadku uchybienia wykazały mylne obliczenie czynszu dzierżawnego, lecz sprawę tę również wyjaśniono i zakończono⁵⁴.

W kwestii kontroli Działu Osobowo-Bagażowego Wydziału Dochodów Dyrekcji Radomskiej w Bydgoszczy wykazano, że kwotę 1900 mkp potrąconą z poborów pomocnika zawiadowcy stacji Zagożdżon za sfałszowany bilet III klasy na trasie Zagożdżon-Łuck wciągnięto do księgi uchybień. Odnotowano także, że pomocnik zawiadowcy stacji [...] Grzybowski został zdegradowany o jeden stopień służbowy⁵⁵.

Inne rozpatrywane w tym czasie kontrole to kontrola Wydziału Przemysłu UW w Kielcach, kontrola w Komisji Gospodarczej 7. Pułku Artylerii Polowej w Częstochowie, kontrola gospodarki oraz rozchodów więzienia w Pińczowie oraz kontrola rachunkowości i gospodarki Dyrekcji budowy Wojskowej Wytwórni Broni w Radomiu. Sprawy relacjonowali: S. Klamrzyński, J. Żołnierkiewicz, [...] Schmidt i M. Kubski⁵⁶.

31 grudnia 1923 r., w składzie jak poprzednio, rozpatrywano kolejnych 12 spraw. Wśród nich były: kontrola więzienia w Opocznie (kontrola następną wydatków), więzienia w Janowie Lubelskim (kontrola rachunkowości), więzienia w Lublinie (kontrola wydatków i gospodarki), więzienia w Sandomierzu (kontrola stanu inwentarza)⁵⁷.

Omówiono także rezultaty kontroli Wydziału Hipotecznego w Działoszycach, stwierdzono tu niewpłacenie do kasy skarbowej opłat kancelaryjnych i hipotecznych. Kwoty te uregulowano, a pisarz hipoteczny [...] Raczkowski został zwolniony ze służby i otrzymał karę dwumiesięcznego aresztu⁵⁸.

W Sądzie Okręgowym w Białej Podlaskiej w wyniku kontroli wydatków dokonanych w 1922 r. i gospodarki Sądu za 1923 r. stwierdzono przekroczenie norm opałowych w wysokości 319 320 mkp, ale winni tego nadużycia uregulowali niedobór jeszcze w czasie trwania kontroli⁵⁹.

Rezultaty kontroli gospodarki materiałowej Sądu Okręgowego w Kielcach pozwoliły na uregulowanie strat skarbu na kwotę 958 699 mkp. Kwota ta wynika z faktu nieuregulowania zakupu węgla⁶⁰.

Inne to np. wyniki korespondencji w sprawie bezpłatnego użytkowania placu skarbowego przez ogrodnika Zakładu Zdrojowo-Kąpielowego w Busku

⁵⁴ Tamże, s. 99-100.

⁵⁵ Tamże, s. 99-100, 102.

⁵⁶ Tamże, s. 97-104.

⁵⁷ Tamże, s. 106-113.

⁵⁸ Tamże, s. 108-109.

⁵⁹ Tamże, s. 108-110.

⁶⁰ Tamże, s. 112-113.

[...] Zaremskiego. Tu do Kasy Skarbowej wpłacono kwotę należną 29 940 mkp za czynsz dzierżawny z dwumorgowego placu za 1921 i 1922 r.⁶¹

Rezultaty obecności delegata Izby przy wypłacie poborów pracownikom VI Oddziału Drogowego Dyrekcji Radomskiej Kolei Państwowej i sprawdzenia gotówki u kasjera płatnika Józefa Olechnowicza wykazały manko w wysokości 5 044 926 mkp. Konsekwencjami braku gotówki obciążono Olechnowicza, któremu udzielono również nagany służbowej i usunięto go od czynności na terenie dróg kowelskich⁶².

Protokoły z posiedzeń Kolegium Izby z 1924 i 1925 roku również dają obraz pracy urzędników stanowiących elitę dwudziestolecia międzywojennego⁶³.

W 1924 r. w Kolegium Okręgowej Izby Kontroli w Kielcach odbyły się 22 posiedzenia⁶⁴. Skład Kolegium stanowili: przewodniczący prezes M. Kotłubaj, członkowie: wiceprezes H. Kondratowicz oraz S. Klamrzyński, M. Kubski, B. Ślaski. Referującymi sprawy byli M. Kubski, L. Makarewicz, S. Klamrzyński, K. Schmidt, B. Ślaski i J. Żołnierkiewicz.

Spośród rozpatrywanych wówczas spraw wymienić można na przykład te z posiedzenia, które odbywało się 5 lutego 1924 r. Wówczas między innymi rozpatrywano sprawę kontroli rachunkowości i gospodarki Powiatowej Komendy Policji Państwowej w Będzinie, referowaną przez M. Kubskiego, gdzie do księgi uchybień wpisano następujące kwoty: 1 050 200 mkp uzyskane za eskortowanie więźniów i wypożyczone funkcjonariuszom zamiast wpłacenia ich do Skarbu, 19 425 372 mkp i 54 754 mkp wypłacone zbytecznie funkcjonariuszom tytułem nadzwyczajnych zaliczek na pobory w 1921 i 1922 r., 19 163 mkp i 25 fen uzyskane za roboty wykonane w warsztatach i przekazane do dyspozycji komendanta Policji zamiast na dochód Skarbu, 41 500 mkp uzyskane ze sprzedaży narzędzi ze zlikwidowanych na polecenie Izby warsztatów, natomiast wyjaśnienie co do uporządkowania magazynów przyjęto do wiadomości⁶⁵.

Radca M. Kubski referował także przebieg kontroli obrotu sum depozytowych Zakładów Zdrojowo-Kąpielowych w Busku za lata 1922 i 1923. W tym wypadku kwotę 2800 mkp stanowiącą kaucję złożoną w 1919 r. jako zabezpiecze-

⁶¹ Tamże, s. 112-113.

⁶² Tamże, s. 110-111.

⁶³ APKi, OIK, sygn. 4, 5.

⁶⁴ Protokoły z 1924 r. – 29 stycznia – 3 sprawy, 5 lutego – 16 spraw, 16 lutego – 14 spraw, 23 lutego – 19 spraw, 28 lutego – 20 spraw, 3 marca – 7 spraw, 15 marca – 6 spraw, 24 marca – 1 sprawa, 2 kwietnia – 7 spraw, 5 kwietnia – 4 sprawy, 7 kwietnia – 4 sprawy, 17 kwietnia – 3 sprawy, 15 maja – 19 spraw, 24 maja – 17 spraw, 25 czerwca – 14 spraw, 5 lipca – 1 sprawa, 9 sierpnia – 8 spraw, 11 września – 4 sprawy, 5 grudnia – 15 spraw, 12 grudnia – 11 spraw, 28 grudnia – 54 sprawy, 31 grudnia – 41 spraw.

⁶⁵ APKi, OIK, sygn. 4, s. 7-8.

nie za niewrócone przedmioty inwentarza restauracyjnego i przelaną do Skarbu na interwencję Izby postanowiono wciągnąć do księgi uchybień. Wyjaśnienie w sprawie pobierania dodatkowych opłat od kart sezonowych i biletów kąpielowych na rzecz miejscowych instytucji dobroczynnych przyjęto do wiadomości i zaakceptowano⁶⁶.

16 lutego 1924 r. radca M. Kubski podjął się omówienia kontroli przeprowadzonej odnośnie stanu inwentarza Sądu Okręgowego w Siedlcach. Przebieg tych działań pozwolił na stwierdzenie, że popełniono uchybienia, w wyniku których kwotę 46 000 mkp tytułem zwrotu niewłaściwie wypłaconego wynagrodzenia urzędnikowi Sądu za pełnienie czynności gospodarczych tudzież kwotę 2040 zł za zajmowane lokale w gmachu rządowym wskutek uiszczenia tego czynszu w niższym wymiarze, niż określała to Dyrekcja Robót Publicznych – razem 48 040 mkp wciągnięto do księgi uchybień. Ponadto w kwestii tej postanowiono zawiadomić Sąd, że oszacowanie inwentarza na sumę 8 672 700 000 mkp jest właściwe⁶⁷.

W odniesieniu do kontroli rachunkowości i gospodarki Sądu Okręgowego w Siedlcach do księgi uchybień kazano wpisać następujące kwoty: 130 299 mkp tytułem zwrotu nadpłat dodatku drożyznianego, 683 250 mkp tytułem zwrotu za korzystanie ze światła elektrycznego, 12 680 mkp stanowiących wartość zapisanych na przychód materiałów, inne wyjaśnienia uznano za wystarczające⁶⁸.

16 lutego 1924 r. zajmowano się między innymi relacjonowanymi przez radcę K. Schmidta wynikami kontroli kasy biletowej stacji Kielce. Na stacji tej w związku z podwyższeniem z dniem 12 marca 1923 r. taryfy za bilety na przewóz osobowy powstał niedobór 68 200 mkp. Niedobór ten powstał wskutek tego, iż w dniu 1 marca kasa sprzedała 8 biletów według cen obowiązujących w dniu 28 lutego, czyli według taryfy o 100% niższej. Niedobór ten odnotowano w księdze uchybień, a konsekwencją tej sytuacji było także zwolnienie ze służby kasjera [...] Zajcewa i pociągnięcie do odpowiedzialności pomocnika kasjera [...] Zarzyckiej⁶⁹.

23 lutego 1924 r. omawiano między innymi przedstawione przez M. Kubskiego rezultaty częściowej kontroli wydatków za 1922 r. i gospodarki Zakładu Zdrojowo-Kąpielowego w Busku, gdzie kwoty 1 714 155 mkp tytułem zwrotu nadpłaconych poborów, 84 000 mkp tytułem zwrotu kosztów przewozu węgla odstąpionego pracownikom Zakładu i 18 337 mkp tytułem opłaty skarbowej postanowiono wpisać do rejestru uchybień. Poruszono także kwestię przekroczenia

⁶⁶ Tamże, s. 11-12.

⁶⁷ Tamże, s. 19.

⁶⁸ Tamże, s. 26-27.

⁶⁹ Tamże, s. 18-21.

etatów, gdzie stwierdzono, że dodatkowy etat był pochopnie wprowadzony, bowiem czynności z niego wynikające można byłoby rozłożyć na innych pracowników, tym bardziej, że potrzeba takiego etatu nie była zasadna poza okresem kąpielowym, a ponadto była ona podjęta bez wcześniejszych uzgodnień⁷⁰.

28 lutego 1924 r. rozpatrywano między innymi rezultaty częściowej kontroli rachunkowości i wydatków za 1922 r. więzienia w Sandomierzu. Tutaj kwotę 151 004 mkp wpłaconą do Skarbu tytułem zwrotu za opłacony, a niedostarczony węgiel oraz 20 422 mkp stanowiące wartość zapisanych na przychód produktów postanowiono wpisać do uchybień⁷¹.

Druga ze spraw omawianych podczas tego posiedzenia dotyczyła z kolei nieprawidłowego pobrania dodatku do poborów na rodzinę przez starostę z Węgrowa Z. Lipowskiego. W tym wypadku do Skarbu zwrócono 2 578 968 mkp i kazano także wyjaśnić okoliczności sprawy⁷². Obie te sprawy również prezentował radca Kubski.

3 marca 1924 r. podczas omawiania przez radcę Kubskiego przebiegu kontroli stanu inwentarza Starostwa Będzińskiego wykazano niedobór 18 127 mkp, które wpłacono do Skarbu tytułem czynszu za mieszkanie zajmowane w budynku rządowym. Wykazane 226 234 mkp wpłacono tytułem zwrotu za korzystanie ze światła. Do kasy skarbowej wpłacono także kwotę 5 989 800 mkp stanowiącą wartość samochodu wciągniętego do inwentarza oraz zawiadomiono o uporządkowaniu księgi inwentarzowej⁷³.

15 marca 1924 r. radca Kubski omawiał kontrolę stanu inwentarza Starostwa w Białej Podlaskiej, gdzie wykazano niedobory na kwotę 13 107 mkp za korzystanie z lokalu w budynku starostwa oraz 117 000 mkp za sprzedaż ram okiennych przechowywanych przez doktora Skorupskiego, wpisując je do księgi kontroli jako uchybienia⁷⁴.

Omawiana podczas tego posiedzenia kontrola przeprowadzona w więzieniu świętokrzyskim jako uchybienie wykazała kwotę 676 645 mkp za czynsz z lokali zajmowanych w budynku więziennym oraz za dzierżawę ogrodów warzywnych, z tym, że w sprawie drzew i ogrodów wystosowano także monit do naczelnika więzienia⁷⁵.

Wobec ukończenia prac związanych ze sporządzaniem sprawozdania z czynności rewizyjnych za 1923 r. protokół posiedzenia Kolegium z 24 marca

⁷⁰ Tamże, s. 40-41, 46-47.

⁷¹ Tamże, s. 53-54.

⁷² Tamże, s. 59-60.

⁷³ Tamże, s. 76-77.

⁷⁴ Tamże, s. 83-84.

⁷⁵ Tamże, s. 85-86.

1924 r. dotyczył jedynie kwestii wypracowania planowego systemu pracy w Izbie na rok 1924⁷⁶.

2 kwietnia 1924 r. podczas posiedzenia Kolegium zaprezentowano między innymi rezultaty częściowej kontroli rachunkowości i gospodarki b. Komendy Policji Państwowej na miasto Lublin. Sprawę tę omówił radca M. Kubski. Tutaj wpłacone do Skarbu na interwencję Izby kwoty 22 845 mkp tytułem zwrotu nieściągniętej zaliczki na pobory, 26 312 mkp tytułem opłat za świadectwa kwalifikacyjne użytych na potrzeby prywatne, 6845 mkp należności za odstąpiony węgiel skarbowy, 80 640 mkp tytułem opłaty stemplowej oraz 2170 mkp stanowiące wartość zwróconego w naturze 3,5 metra płótna postanowiono wciągnąć do księgi uchybień i zaniechać dalszej korespondencji co do pokrycia strat nieprzewyższających wartości 1 złotego polskiego, a wynikłych wskutek przekroczenia norm opałowych na sumę 35 784 mkp, norm furazowych na kwotę 77 780 mkp i żywienia psa policyjnego na kwotę 15 485 mkp. Inne wyjaśnienia uznano za wystarczające⁷⁷.

Na posiedzeniu Kolegium z 15 maja 1924 r. omówiono między innymi wyniki częściowej kontroli rachunkowości i dochodów budżetowych za 1922 r. oraz gospodarki Komendy Policji IV Okręgu Lubelskiego, w wyniku której wpłacono do Skarbu 246 041 mkp tytułem nieprawidłowego obliczenia dodatku za wysługę lat, 114 985 mkp tytułem podatku dochodowego, 8611 mkp jako niewłaściwie wydatkowane przez komendę policji pow. puławskiego na wyżywienie psa policyjnego ponad ustaloną normę, 2184 mkp tytułem opłaty stemplowej i kary kontrawencyjnej, czyli nieopłacenia rachunków z użyciem znaków stemplowych oraz 1 134 000 mkp jako równowartość zaprzychodowanych w trakcie kontroli różnych materiałów. Wyniki te wpisane zostały do księgi uchybień. Ponieważ straty Skarbu powstałe z powodu przekroczenia norm opałowych wyniosły 208 615 mkp i 92 fen, które wobec zmiany waluty nie dawały całego złotego, zaniechano dalszej korespondencji w tej sprawie. Wyjaśnienia komendanta Komendy Policji IV Okręgu Lubelskiego dotyczące reszty drobnych usterek ujawnionych w trakcie kontroli, jak podsumował referujący M. Kubski, uznano za wystarczające⁷⁸.

15 maja 1924 r. rozpoznawano wyniki kontroli rachunkowości i gospodarki Powiatowej Komendy Policji Państwowej w Częstochowie – to również domena M. Kubskiego. Tutaj w wyniku badań prowadzonych przez OIK w Kielcach do Skarbu wpłacono 117 640 413 mkp tytułem powetowania strat Skarbu wynikłych wskutek mylnego zarachowania sum skarbowych na wznowienie kredytów zamiast na dochód Skarbu i przekroczenie norm furazowych, opałowych i innych.

⁷⁶ Tamże, s. 88-90.

⁷⁷ Tamże, s. 93, 94, 96.

⁷⁸ Tamże, s. 120-121.

Uzyskane kwoty ze sprzedaży na interwencje Izby żrebacka oraz nawozu końskiego, starego żelaza i skonfiskowanych dowodów rzeczowych, tudzież równowartość niezapisanych do księgi magazynowej wazeliny i oliwy, a także zwróconego 8,64 m węgla o wartości 69 120 000 mkp postanowiono jako wynik kontroli wpisać do księgi uchybień, a inne wyjaśnienia uznać za wystarczające⁷⁹.

Jednocześnie zgadzając się do pewnego stopnia z wnioskiem referującego sprawę, że w danym wypadku wyegzekwowania 13,5 m węgla o wartości około 50 000 mkp po cenie z 1922 r. od sekretarza Komendy [...] Czerwińskiego miało by znaczenie jedynie dydaktyczne, z uwagi na konieczność zakończenia zaległych spraw podjęto decyzję o zakończeniu tej sprawy, tym bardziej, że aktualnie zaległa kwota nie przekraczała wysokości 1 złotego⁸⁰.

15 maja 1924 r. omówiono także kontrolę gospodarki wagonowej na stacji Dęblin przeprowadzoną 27 sierpnia 1923 r. W toku tej kontroli ustalono konieczność nałożenia kary pieniężnej na pracowników tej stacji będących ustawiaczami. Karę tę potrącono owym pracownikom z poborów za grudzień 1923 r. i były to kwoty: Malinowski Jan – 60 000 mkp, Sotko Stanisław – 60 000 mkp, Wojdan Ignacy – 30 000 mkp, Mańkowski Franciszek – 50 000 mkp, Malinowski Stanisław – 50 000 mkp., Stachorzewski Michał – 50 000 mkp i Tymaszyn Jan – 50 000 mkp⁸¹. Mówił o tym radca K. Schmidt.

24 maja 1924 r. S. Klamrzyński omawiał także rezultaty częściowej kontroli dowodów rachunkowych dotyczących przychodów i rozchodów Dowództwa Okręgu Korpusu nr 17 za 1922 r. znajdujących się w Ekspozyturze Wojskowej Kontroli Generalnej przy Dowództwie nr IV Łódź, a mianowicie postanowiono wciągnąć do księgi uchybień zwroty nieprawidłowo wpłaconych diet za podróże w kwocie 561 zł, za rozjazdy tramwajami 42 000 mkp, za nieprawidłowo wydane koszty podróży w kwocie 13 400 mkp, za nieprawidłowo wydane wynagrodzenia urzędnikom cywilnym w kwocie 137 208 mkp, za zwrot strat powstałych wskutek nieprawidłowego obliczenia cen za mleko, przy sprzedaży oficerom ogółem na kwotę 208 124 mkp, natomiast korespondencję w sprawie robót remontowych prowadzonych przez b. kierownika Rejonu Inżynierii i Saperów Łódź pułk. Rybickiego sposobem gospodarczym wyeliminować i prowadzić dalej w związku z późniejszą kontrolą tego Urzędu⁸².

W związku ze stratami wynikającymi z nieprawidłowego wyliczenia należności za mleko w kwocie 126 364 mkp oraz mydło i zapałki w kwocie 745 000 mkp, jak również ze względu na brak dowodów dotyczących nieprawidłowego rozcho-

⁷⁹ Tamże, s. 124-125.

⁸⁰ Tamże, s. 124-125.

⁸¹ Tamże, s. 124-125.

⁸² Tamże, s. 130-131.

dowania dachówki w kwocie 50 040 mkp postanowiono zaniechać korespondencji, ponieważ wyrządzone szkody nie przekroczyły wysokości 1 złotego⁸³.

24 maja 1924 r. zajmowano się analizą kontroli gospodarki i rachunkowości Kom. Gosp. 31 p. SK 3 zgodnie z protokołem z 13 listopada 1922 r. wciągnięto do księgi uchybień, do skarbu państwa wpłacono kwotę 45 000 mkp za sprzedany nawóz, 120 112 mkp za niewłaściwe wypłaty tytułem wykładowego, 7000 mkp za niewłaściwie wypłaconą kwotę za podróż niedającą się zakwalifikować jako służbowa oraz postanowiono przekazać nadetatowego wielbłąda do ogrodu zoologicznego w Poznaniu⁸⁴. Tę sprawę referował S. Klamrzyński.

25 czerwca 1924 r. analizowano także zaprezentowane przez L. Makarewiczę rezultaty kontroli centralnego magazynu zasobów Dyrekcji Radomskiej Kolei Państwowej w Radomiu. Do księgi uchybień postanowiono wpisać wartości zapisanych na przychód nadwyżek różnych materiałów w kwocie 2 492 123 mkp, wartość 713 kg obsad żelaznych, 15 słupów telegraficznych i 4552 sztuk sitek żarowych na kwotę 1590 zł 30 gr⁸⁵.

Podczas tego posiedzenia rozpatrywano również przedstawione przez K. Schmidta wyniki kontroli stacji Turzyska. Kontrola ta pozwoliła na stwierdzenie, że kwotę 285 100 mkp wpłaconą tytułem nadwyżki kasowej do kasy stacyjnej na interwencję Izby należy wciągnąć do księgi uchybień. Udzielono także upomnienia zawiadowcy Turzysk za brak książki hipotecznej i opieszale prowadzenie wykazu opłat, które nie były zaliczane na cedułach, lecz fakty te postanowiono przyjąć do wiadomości⁸⁶.

9 sierpnia 1924 r. wśród omawianych przykładów znalazła się także kontrola rachunkowości i gospodarki Okręgowej Komendy Policji Państwowej w Lublinie, która spowodowała, iż do kasy skarbowej jako wynik kontroli wpłacono 157 000 mkp tytułem uchybień w opłatach stemplowych, 5 833 816 mkp uzyskanych ze sprzedaży mialu węglowego i zbędnych przedmiotów, 6000 mkp za pracę koni rządowych, 327 142 mkp 60 fen tytułem przelanych na dochód skarbu z rachunku bieżącego w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej, 110 678 mkp 51 fen tytułem nieusprawiedliwionych zaliczek na rzeczowe wydatki i diety, 34 528 mkp tytułem nieusprawiedliwionego wydatku na utrzymanie koni, 30 631 mkp czynszu za korzystanie z ogrodu i budynków rządowych przez funkcjonariuszy Policji Państwowej, 62 878 mkp 40 fen przelanych na dochód Skarbu jako niewłaściwie zarachowanych do sum depozytowych. Powetowania wynikłej wskutek zawarcia niekorzystnej umowy na dostawę butów straty skarbu w wysokości 1 075 000 mkp

⁸³ Tamże, s. 132-133.

⁸⁴ Tamże, s. 140-141.

⁸⁵ Tamże, s. 150-151.

⁸⁶ Tamże, s. 150-151.

nieprzekraczającej wysokości jednego złotego postanowiono, jak referował M. Kubski, nie dochodzić i zarówno w tym przypadku, jak i w przypadku innych usterek zaniechać dalszej korespondencji⁸⁷.

Na posiedzeniu odbytym w dniu 28 grudnia 1924 r. M. Kubski zaprezentował rezultaty kontroli rachunkowości i gospodarki przychodowej w b. Okręgowym Zarządzie Lasów Państwowych w Siedlcach. Była to kwota 32 zł 60 gr, która została wpłacona do Skarbu przez nadleśniczego w Grajewie tytułem strat wynikłych ze sprzedaży drzewa po cenach niższych. Została ona wciągnięta do księgi uchybień, a w sprawie nieuiszczenia przez dzierżawcę [...] Przewalskiego czynszu za terpentyniarnię i pokrycia przez niego strat wynikłych z tego, iż nie wykonał umowy, polecono prowadzić dalszą korespondencję⁸⁸.

31 grudnia 1924 r. podczas posiedzenia Kolegium Izby radca K. Schmidt dokonał analizy kontroli opłat za dzierżawę i konserwację bocznic na I i VII Oddziale Drogowym w Kielcach i w Równem. Analiza ta wykazała, iż kwoty 1383 482 794 mkp i 3482 zł 16 gr jako wpłacone do kas stacyjnych w Kielcach i Równem tytułem należności za korzystanie z bocznic i ich konserwację należało na skutek ingerencji Izby zapisać do uchybień. Wyjaśnienia co do pobrania opłat należnych od Towarzystwa Nawozów Sztucznych w Kielcach przez Kopalnię Miedziana Góra postanowiono uznać za wystarczające⁸⁹.

Posiedzenia Kolegium Okręgowej Izby Kontroli z 1925 r. odbywały się w składzie: przewodniczący prezes M. Kotłubaj, członkowie: wiceprezes H. Kondratowicz, naczelnik S. Klamrzyński oraz radcowie M. Kubski i B. Ślaski. W posiedzeniach uczestniczyli także jako referujący: L. Makarewicz, E. Bałuciński, K. Schmidt, B. Daciuk⁹⁰.

W przypadku posiedzenia z dn. 20 stycznia 1925 r. odnajdujemy między innymi omówienie wyników przeprowadzonej w dniu 6 marca 1924 r. kontroli oszacowania rozparcelowanych majątków państwowych w okręgu Urzędu Ziemskiego w Kielcach, które pozwoliły na stwierdzenie, iż różnice *in plus* powstały wskutek dokonania poprawek operatów szacunkowych rozparcelowanych majątków Parkoszowice, Pohuczko i Adolfo w ogólnej ilości 47,22 cetnarów żyta o wartości 1043 zł 53 gr wpisać do księgi uchybień jako konkretny wynik kontroli⁹¹.

Z kolei wyniki kontroli Zarządu Kamieniołomów w Zagnańsku odbytej 17 czerwca 1924 r. to przesłane do Skarbu 83 zł 34 gr – tytułem zwrotu wypożyczonych kwoty 150 000 000 mkp na kapitał obrotowy oraz 376 zł 54 gr tytułem dochodu

⁸⁷ Tamże, s. 179-180.

⁸⁸ Tamże, s. 217-218.

⁸⁹ Tamże, s. 289-290.

⁹⁰ Protokoły z 1925 roku: 20 stycznia – 38 spraw, 28 kwietnia – 2 sprawy.

⁹¹ APKi, OIK, sygn. 5, nlb.

osiągniętego ze sprzedaży zbędnego inwentarza i beużytecznie magazynowanych materiałów, a także 4 gr tytułem likwidacji niektórych płatności dla robotników. Wyniki te wpisano do księgi uchybień. Odnośnie pokrycia straty Skarbu w wysokości 32 078 mkp wynikłej na skutek nieuzasadnionego zmniejszenia rachunku za wysłany kamień postanowiono wystosować do Okręgowej Dyrekcji Robót Publicznych w Kielcach pismo z poleceniem wyjaśnienia sprawy⁹².

Z dn. 20 stycznia pochodzi również informacja złożona przez radcę M. Kubskiego o kontroli rachunkowości i gospodarki oraz stanu inwentarza Starostwa Powiatowego w Olkuszu z 20 stycznia 1925 r. Były to wpłacone do Skarbu zaległości grzywien i kar administracyjnych w kwocie 5345 zł 92 gr i 52 180 000 mkp oraz wartość zinwentaryzowanej w trakcie dokonywania kontroli szafy w wysokości 30 zł, które postanowiono wpisać do księgi uchybień jako konkretny wynik kontroli. W sprawie zaległego komornego i reszty zaległych kar administracyjnych prowadzono dalszą korespondencję⁹³.

Inna ze spraw rozpatrywanych na tym posiedzeniu to kontrola rachunkowości i gospodarki Szkoły Techniczno-Kolejowej w Sosnowcu, którą również relacjonował radca M. Kubski. W tym wypadku wpłacone do Skarbu 14 zł 50 gr za użytkowanie mebli przez personel szkoły, 8 zł za materiał użyty do wyrobu 6 przedmiotów kuchennych, 46 zł 14 gr tytułem należności za wykonanie bariery oraz przelane do Skarbu 971 zł 25 gr (fundusz gier ruchowych), 2133 zł 42 gr z niewydatkowanych sum budżetowych i 106 zł 80 gr zaległego czynszu za korzystanie z ogrodów i mieszkań oraz 211 zł 56 gr jako wartość zaprzychodowanej podczas kontroli nadwyżki węgla i 37 zł 80 gr jako wartość wciągniętego do ewidencji 6,42 m³ materiału drzewnego postanowiono zapisać w księdze uchybień jako konkretny wynik kontroli. Wyjaśnienie dyrekcji Szkoły co do pozostałych usterek postanowiono uznać za dostateczne i protokół z korespondencją złożono do akt, z zastrzeżeniem jednak, aby przy najbliższej kontroli zwrócić uwagę na sposób zlikwidowania funduszu obrotowego udzielonego szkole jeszcze w 1912 r.⁹⁴

20 stycznia 1925 r. rozpatrywano również rezultaty kontroli list płac urlopowanych w 1924 r. nauczycieli szkół średnich na terenie województwa lubelskiego. Tutaj wpłaconą do skarbu kwotę 184 zł 86 gr tytułem zwrotu nadpłaconego wynagrodzenia za godziny nadliczbowe nauczycielom seminarium i preparandy nauczycielskiej w Turkowicach oraz gimnazjum im. Królowej Jadwigi w Siedlcach postanowiono wciągnąć do księgi uchybień jako konkretny wynik kontroli, sprawę tej kontroli uznać za zakończoną, a protokół wraz z korespondencją złożyć do akt, z zastrzeżeniem jednak, aby przy dokonywaniu następnych kontroli

⁹² Tamże.

⁹³ Tamże.

⁹⁴ Tamże.

ekspozytury zostało ustalone, jakie wyniki spowodowała interwencja Izby co do terminowego zawiadamiania przez Kuratorium o zwalnianych i bezpłatnie urlopowanych nauczycielach⁹⁵.

Drugie z zachowanych posiedzeń z tego roku, które miało miejsce 28 kwietnia 1925 r., dotyczyło między innymi sprawy nieprawidłowego dokonania rozrachunków przez Dyрекcję Radomską Kolei Państwowych z przedsiębiorcą K. Kozakiewiczem za roboty naładunkowe w rejonie sarneńskim w II półroczu 1923 r. i I półroczu 1924 r. oraz sprawy badania umowy z 5 czerwca 1924 r. zawartej przez więzienie w Siedlcach z P. Rudnickim na dostawę produktów. Co do pierwszego przypadku Kolegium uchwaliło, by nadpłacone przedsiębiorcy [...] Kozakiewiczowi za roboty naładunkowe kwoty za II półrocze 1923 r. w wys. 1 293 771 mkp i I półrocze 1924 r. 3643 zł 55 gr uznać za nieusprawiedliwione i podlegające zwrotowi do Skarbu, a orzeczenie to przesłać do Dyrekcji Kolei Państwowych w Radomiu z powołaniem się na paragraf 63 ogólnej instrukcji z 11 listopada 1922 r. (Monitor Polski z dn. 23 listopada 1922 r. nr 267) co do terminu zawiadomienia Izby o wysłanych w związku z tym zarządzeniach, względnie na paragraf 61 tejeż, odnośnie odwołania w trybie według tego paragrafu.

W sprawie drugiej relacjonowanej przez radcę L. Makarewicza Kolegium nie znalazło dostatecznych podstaw do uzgodnienia swoich poglądów z wnioskiem Wydziału w sprawie przypisania do zwrotu 267 zł 44 gr z racji wadliwego zawarcia umowy przez więzienie z P. Janem Rudnickim na dostawę artykułów rolnych dla tego więzienia⁹⁶.

Podsumowując działalność Okręgowej Izby Kontroli w Kielcach zachowaną w świetle protokołów posiedzeń Kolegium tej Izby, można stwierdzić, że w ciągu udokumentowanych w ten sposób działań tego urzędu z lat 1923–1925 Izba przeanalizowała przebieg i wyniki 430 kontroli, z których roku 1923 dotyczyło 110 wpisów, roku 1924 – 288 wpisów, a roku 1925 – 40 wpisów.

Wśród tych wpisów najczęściej spotkać można informacje o przebiegu kontroli w instytucjach i urzędach podlegających Ministerstwu Spraw Wewnętrznych, Sprawiedliwości oraz Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Stosunkowo często kontroli podlegały: policja państwowa, sądy oraz więzienia różnego szczebla.

Kontrole nie omijały także szkół funkcjonujących na terenie województw kieleckiego i lubelskiego. Analiza działalności w zakresie właściwego prowadzenia rachunkowości i gospodarki finansowej dotyczyła również poszczególnych wydziałów urzędów wojewódzkich, ziemskich oraz starostw z terenu kompetencji Okręgowej Izby Kontroli w Kielcach.

⁹⁵ Tamże.

⁹⁶ Tamże.

Osobną, choć nie mniej ważną grupę stanowiły kontrole różnych aspektów funkcjonowania instytucji podległych Ministerstwu Spraw Wojskowych, Komunikacji, Przemysłu i Handlu, Skarbu czy też częstsze od nich, a odnoszące się do funkcjonowania instytucji podlegających Ministerstwu Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Robót Publicznych.

BIBLIOGRAFIA

Źródła z zasobu Archiwum Państwowego w Kielcach

- 21/110 Okręgowa Izba Kontroli w Kielcach, sygn. 3
- 21/110 Okręgowa Izba Kontroli w Kielcach, sygn. 4
- 21/110 Okręgowa Izba Kontroli w Kielcach, sygn. 5

Źródła drukowane

- Dziennik Ustaw nr 74 poz. 497 z 1920 r. – Ustawa Konstytucyjna z dnia 15 lipca 1920 r.
- Dziennik Ustaw nr 74 poz. 507 z 1921 r. – Rozporządzenie Prezesa Najwyższej Izby Kontroli Państwa z dnia 20 sierpnia 1921 r. o utworzeniu Okręgowej Izby Kontroli Państwa w Kowlu.
- Dziennik Ustaw nr 85 poz. 620 z 1921 r. – Rozporządzenie Prezesa Najwyższej Izby Kontroli z dnia 29 września 1921 r. w przedmiocie utworzenia Okręgowej Izby Kontroli w Poznaniu.
- Dziennik Ustaw nr 4 poz. 31 z 1922 r. – Rozporządzenie Prezesa Najwyższej Izby Kontroli z dnia 22 grudnia 1921 r. o utworzeniu Okręgowej Izby Kontroli w Krakowie.
- Dziennik Ustaw nr 75 poz. 684 z 1922 r. – Rozporządzenie Prezesa Najwyższej Izby Kontroli z dnia 6 września 1922 r. w przedmiocie utworzenia Okręgowej Izby Kontroli w Wilnie.
- Monitor Polski nr 31 z 9 lutego 1920 r.
- Monitor Polski nr 206 z 11 września 1920 r.
- Monitor Polski nr 284 z 15 grudnia 1920 r.
- Monitor Polski nr 60 z 15 marca 1921 r.
- „Kontrola Państwowa” nr 1, Warszawa 1994.
- „Kontrola Państwowa” nr 6, Warszawa 1994.

Opracowania

- Bolikowska D., *Dokumenty kontrolne NIK w XX wieku*. „Kontrola Państwowa”, wydanie jubileuszowe, Warszawa 2014.
- Pogorzelska I., Walendzik G., *100 lat Najwyższej Izby Kontroli. Historia Kieleckiej Delegatury*, Warszawa 2019.
- Szawłowski R., *Najwyższe państwowe organy kontroli II Rzeczypospolitej*, Warszawa 2004.